

гільної компанії як загрози, так і можливості. Соціально-культурне середовище створює для шахтоуправління можливості, пов'язані з підвищенням кваліфікації спеціалістів у вуглевидобувній промисловості, що дозволить підприємству оптимізувати використання трудового потенціалу, скоротити втрати робочого часу. Тенденції до покращення демографічної ситуації в регіоні дають можливість шахті вирішити проблему із забезпеченістю персоналом. Разом з тим підвищення правової грамотності населення, а також його збентеженість проблемами охорони праці можуть спровокувати нові вимоги з боку профспілок щодо підвищення гарантій співробітникам шахти. Якщо в Україні буде створено достатню нормативно-правову базу щодо здійснення інноваційної діяльності, а також будуть забезпечені можливості охорони прав інтелектуальної власності, вугільна компанія отримає додаткові можливості, пов'язані з наступним: впровадження передових технологій по видобутку вугілля; використання ресурсозберігаючих технологій; автоматизація праці і, як наслідок, підвищення її продуктивності. Як правило, такі нововведення розраховані на довготривалий період. Тому їх реалізація вимагає певного рівня політичної, соціальної, економічної стабільності. Отже, ми знову повернулися до сфери політико-правового, соціального та економічного впливу, що зайвий раз доводить взаємозв'язок всіх факторів зовнішнього середовища. Таким чином, для вугільного підприємства ПАТ «Шахтоуправління «Покровське» необхідно обрати загальну стратегію, що включає стратегію інновацій та стратегію зменшення витрат, оскільки необхідно діяти за принципом максимальні прибутки при мінімальних витратах особливо за сучасних економічних умов, при цьому використовуючи нові технічні та технологічні винаходи. Розробка змішаної стратегії допоможе шахті обирати напрями свого розвитку та оперативно реагувати на всі ринкові зміни. При можливостей використанні та рекомендацій, які пропонуються ПАТ «Шахтоуправління «Покровське» отримуватиме прибуток, та можливості для подальшого розвитку конкурентоспроможності підприємства в ринкових умовах.

Література

1. Василенко В. О., Ткаченко Т. І. Стратегічне управління підприємством. Навчальний посібник. – Вид. 2-ге, виправл. і доп. За ред. Василенка В. О. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 400 с.
2. Ігнат'єва І. А. Стратегічний менеджмент: Підручник. – К.: Каравелла, 2008. – 480 с.

Смірнов П.К., Вороніна А.В.

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО МАШИНОБУДУВАННЯ

За роки трансформації вітчизняної економіки машинобудівний комплекс країни зазнав тривалої руйнівної кризи, спричиненої реформуванням відносин власності та втратою економічних зв'язків, які існували за часів Радянського Союзу. Багато вітчизняних машинобудівних підприємств були проміжними лан-

ками технологічних ланцюжків і не створювали кінцевої продукції, яка найбільшою мірою формує загальну величину споживчої вартості. Відмова російських машинобудівних підприємств та виробників кінцевої продукції інших пострадянських країн від комплектуючих та силових агрегатів, які виготовлялись багатьма українськими підприємствами, потребувала перегляду асортименту та обсягів машинобудівної продукції. Проте усунення держави від формування пріоритетів розвитку вітчизняного машинобудування, відсутність стратегічного бачення в нових їх власників і їх орієнтація на максимізацію власної вигоди призвели до того, що ресурсний потенціал більшості підприємств не розвивався, а в кращому випадку просто відтворювався. На багатьох підприємствах мало місце критичне зношення основних фондів, вимивання обігових коштів до межі, коли втрачається можливість оновлення асортименту і підтримання необхідної для цього освітньо-кваліфікаційної структури персоналу.

Певний розвиток отримали лише ті підприємства, продукція яких була конкурентоспроможна на зовнішніх ринках. На жаль, серед них переважна більшість підприємств, що здійснюють первинну обробку металу, тобто створюють продукцію із незначною доданою вартістю. Водночас у структурі виробничих витрат таких підприємств велика питома вага витрат на енергоносії; крім того, їх діяльність є екологічно шкідливою.

Очікування на те, що входження іноземного капіталу сприятиме технологічному оновленню галузі, і, як результат – збільшенню частки наукомісткої продукції в загальному обсязі продукції машинобудування, не виправдалися. У вітчизняне машинобудування на початок 2010 р. надійшло лише близько 3% іноземних інвестицій з усього їх обсягу (рис. 1), причому значна частина капіталу – із офшорних зон, що свідчить про їх ймовірне українське походження.

Загалом, трансформаційні процеси в галузі призвели до поглиблення структурних деформацій – збільшення частки підприємств, що відносяться до 3-го та 4-го технологічних укладів і зменшення підприємств, що випускають наукомістку продукцію. При цьому мали місце значні втрати виробничого і кадрового потенціалу, більше ніж двократне скорочення частки продукції машинобудування в промисловому виробництві, зниження активності в інноваційно-інвестиційній діяльності. Разом з тим, незважаючи на складнощі трансформаційного періоду, машинобудівний комплекс з часом став поступово відновлювати свою діяльність. Протягом 2001-2010 рр. обсяги виробництва та реалізації продукції збільшилися в 5,9 раз за середньорічного зростання на 12,6% (рис. 2) [3; 2]. Однак висока динаміка зростання вітчизняних машинобудівних підприємств, ймовірніше всього, не була наслідком значних якісних змін у складі їх структурного потенціалу.

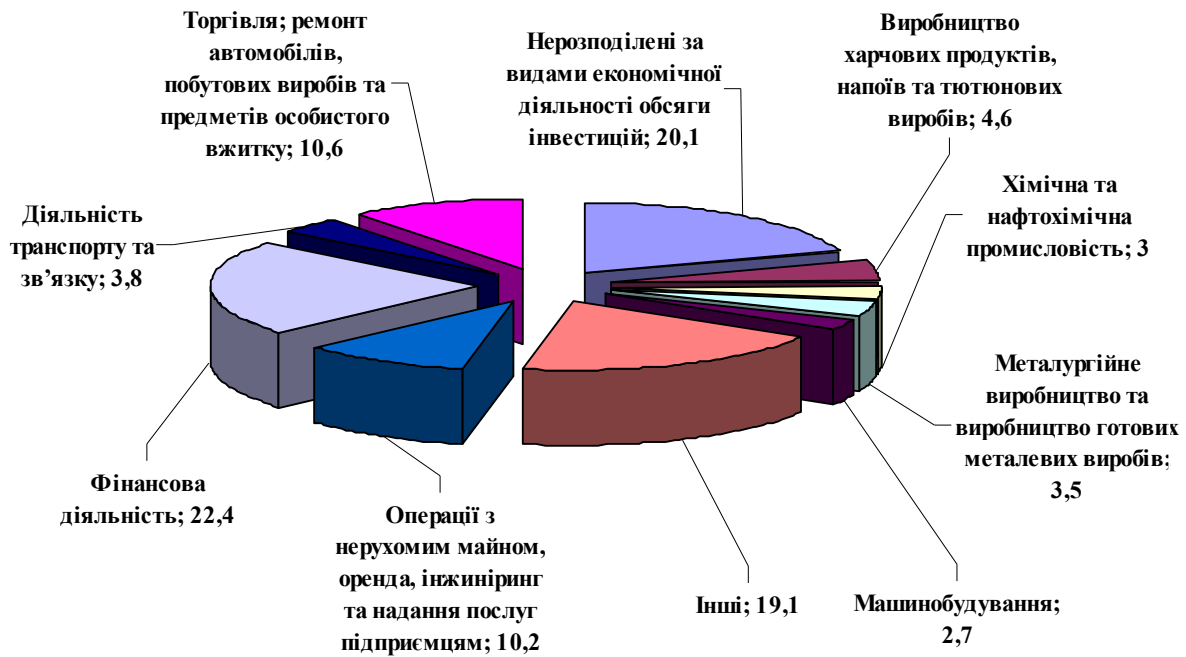

Рис. 1. Структура прямих іноземних інвестицій в Україну за видами економічної діяльності на 01.01.2010 [побудовано за даними Держкомстату України //www.ukrstat.gov.ua/]

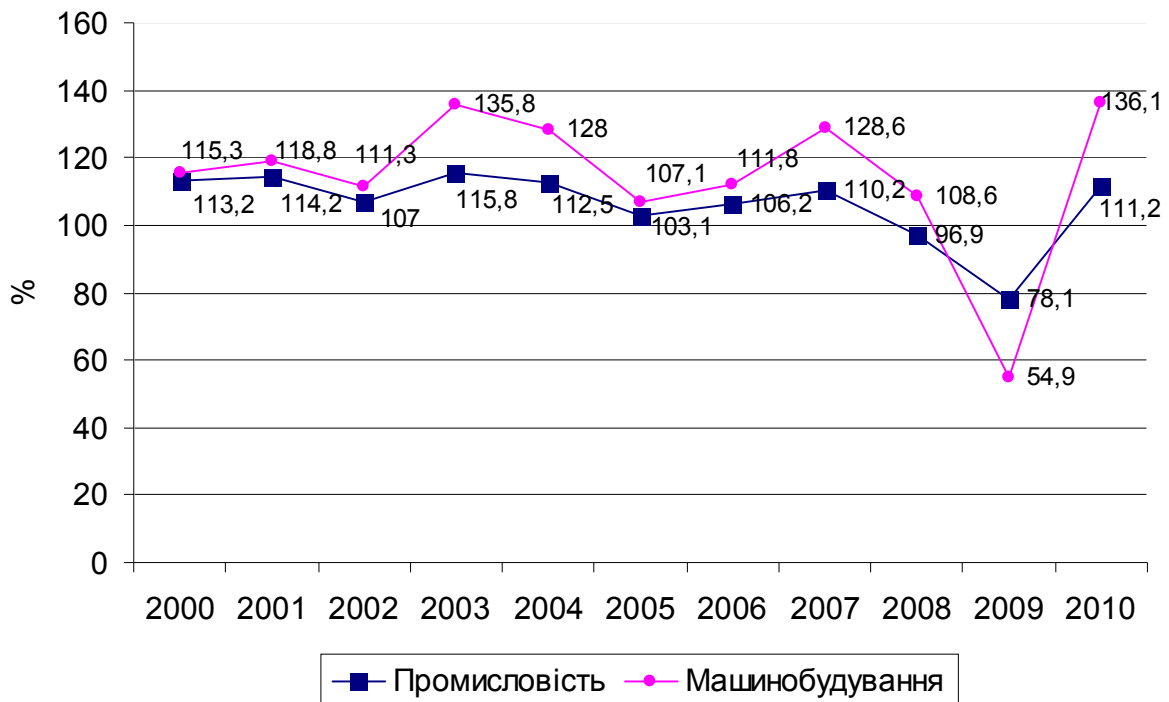

Рис. 2. Індеси промислової продукції України за 2000-2010 роки

І якщо за сприятливої економічної кон'юнктури 2001-2007 років, зумовленої загальним економічним зростанням і, відповідно, підвищеним попитом на засоби виробництва, вітчизняна галузь машинобудування розвивалась доволі високими темпами (вищими, ніж у промисловості в цілому), то за підсумками 2008-2009 р. мало місце значне погіршення відносної динаміки розвитку машинобудування, але поправки у кінці 2009 року зумовили покращення стану галузі, згідно з індексом, майже в 2,5 рази.

Порівняно з попереднім роком індекс виробництва машинобудівної продукції склав 54,9%, водночас у промисловості загалом – 78,1%, тобто зменшення обсягів виробництва і реалізації продукції у машинобудуванні було майже вдвічі більшим, ніж у промисловості. При цьому високі темпи зростання машинобудування практично не вплинули на показники ефективності галузі. Так, за вказаний період, рівень рентабельності в цьому виді економічної діяльності був дуже низьким – 1,5–3,4% (зокрема у 2008 р. – 2,9%)

Висока зношеність основних фондів спричиняє високу ресурсо- та енергомісткість вітчизняної продукції. Так, на 1 дол. ВВП Україна витрачає у 2,6 рази більше середньосвітового рівня енергоресурсів. Продуктивність праці сягає лише 25-30% рівня країн Євросоюзу. Надзвичайно високою є матеріаломісткість промислового виробництва – 0,61 [1]. З цих причин, незважаючи на дешевизну робочої сили, окремі види продукції вітчизняних підприємств на 30-70% перевищують ціни на міжнародних ринках, що робить їх неконкурентоспроможними. Дослідження тенденцій розвитку машинобудівних підприємств у контексті сучасних соціально-економічних трансформацій засвідчили наявність диспропорцій у розвитку галузевої структури, її невідповідність пріоритетам розвитку національної економіки. У машинобудівному комплексі спостерігається зниження інноваційної активності, що спричиняє подальшу втрату конкурентоспроможності продукції машинобудування і витіснення вітчизняних виробників із тих ринкових сегментів, які вони займали. Зменшення обсягів діяльності зумовлює низький рівень рентабельності машинобудування та нестачу коштів для фінансування техніко-технологічного оновлення і розвитку – з кожним роком у галузі скорочується кількість працівників, підвищується зношеність основних засобів.

Очевидно, що для виходу із кризової ситуації у вітчизняному машинобудуванні необхідно застосувати ефективні макроекономічні регулятори, які б створювали певні преференції вітчизняним виробникам. За цих умов вітчизняне машинобудування може стати авангардною ланкою промислового комплексу, створюючи умови для технічного переоснащення всіх галузей економіки. Однак макроекономічне регулювання лише частково вирішуватиме проблему – захист вітчизняного виробника не створюватиме міцного фундаменту для структурно-інноваційної перебудови машинобудування. Набагато конструктивнішими можуть бути дії, спрямовані на поліпшення структури ресурсного потенціалу машинобудівних підприємств, яка має відповідати вимогам часу. Передусім це стосується його інноваційної складової, яка має бути достатньою для реалізації завдань із підвищення конкурентоспроможності підприємств та їх продукції. Це

важливе стратегічне завдання менеджменту цих підприємств і воно має вирішуватися кожним суб'єктом господарювання. Тому перспективою наступних досліджень має стати розробка практичних рекомендацій з формування адекватного завданням інноваційного розвитку ресурсного потенціалу машинобудівних підприємств та управління його ефективним використанням.

Література

1. Соціально-економічне становище України за 2009 рік [Електронний ресурс] : Державний комітет статистики України. — Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/soc_ek/publ_u.html.
2. Обсяг реалізованої продукції за основними видами промислової діяльності за січень-грудень 2009 року [Електронний ресурс] : Державний комітет статистики України. — Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2009/pr/orp/orp_u/orp1209_u.htm.
3. Економічна політика України [Електронний ресурс] : Міністерство економіки України. — Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/control/publish/category>.

Соколенко С.І., Лисенко С.М.

ВПЛИВ НОВОГО ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА НА МАЛИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ

Для існування держави необхідні величезні фінансові ресурси, які акумулюються у бюджетних державних централізованих фондах, переважно завдяки функціонуванню податкової системи. Економічні відносини, пов'язані з податками, тією чи іншою мірою зачіпають усе населення країни, тому тема податкової політики є актуальною не тільки для України, а й для всіх країн світу. Основні теоретичні і практичні аспекти побудови податкової системи цікавлять не тільки спеціалістів (економістів, юристів, керівників усіх рівнів, підприємців), але й звичайних громадян.

Над питанням реформування податкової системи України працюють такі українські науковці, як В.Л.Андрущенко, П.В.Мельник, А.М.Соколовська, А.Н.Тищенко, А.І.Крисоватий, В.М.Федосов, проте воно потребує подальшого дослідження.

Метою роботи є аналіз наслідків введення Податкового кодексу на мале підприємництво.

Під податком слід розуміти обов'язковий внесок до бюджету відповідного рівня або державного цільового фонду, здійснюваний платниками у порядку і на умовах, що визначаються законами України про оподаткування. Саме сукупність податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів та до державних цільових фондів, що збираються у встановленому законами України порядку, і становить систему оподаткування [4, ст. 6].